

3. Стельмах В. Ю. Процесуальний порядок і проблеми виробництва експертизи трупа у кримінальному судочинстві. Адвокат, 2016. № 1. С. 21-27.

Калініченко Аліна Олександрівна,
курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Єфімов Микола Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ГРАБЕЖІВ ТА РОЗБОЇВ

На сьогодні в умовах розвитку демократичних правових держав, підтримання та реалізація прав та свобод людини Основний Закон проголошує людину найвищою соціальною цінністю. У цьому ключі захист громадян від злочинних посягань, що загрожують життю й здоров'ю – першочергове завдання держави, зокрема, криміногенні елементи разом із цим посягають й на матеріальні цінності особи. Законодавцем, зокрема, розділом VI злочини проти власності Кримінального кодексу України, встановлено коло таких злочинів, основу яких складають розбійні напади, грабежі, крадіжки.

Зокрема, В. М. Глібоко відзначає, що злочини проти власності характеризуються наступними фактами:

- 1) Злочинці швидко зникають з місця скоєння злочину, додатково використовуючи різного роду транспортні засоби;
- 2) Для встановлення істини важливими стають показання потерпілого, свідків, очевидців;
- 3) Особливість умов міст, вулиць, під'їздів, транспорту, та інших місцях, де можуть бути залишені сліди скоєння злочину.

Тобто автор визначає знання обставин злочину, що підлягають доказуванню, зумовлюють особливості організації пошуку злочинця та отримання відомостей про вчинений злочин [1, с. 156].

В свою чергу, П. Ю. Кравчук розкриває особливості розслідування таких злочинів, саме щодо дій уповноважених осіб при встановлення

фактів вчинення злочину: після прибуття слідчо-оперативної групи на місце події з'ясовується місце знаходження потерпілого (будинок, лікарня, інше місце). Якщо потерпілий перебуває не на місці події, то допит проводиться за місцем його знаходження. У цьому випадку допит, за дорученням слідчого, може провести оперативний працівник або дільничний інспектор, які входять до складу слідчо-оперативної групи, тому що слідчий у цей час, як правило оглядає місце події [3, с. 435].

А вже Ковоналова В. О., проведення допиту за фактами грабежів та розбоїв слідчому вартує організувати швидко та ретельно відібрати необхідні тактичні прийоми, зокрема встановити наступне:

1) Об'єктивні чинники, тобто умови за яких підозрюваний міг спостерігати предмети, явища, а також учиняв відповідне кримінальне правопорушення (день, ніч, далеко, близько та ін.);

2) Психічний стан до та після кримінального правопорушення (сп'янілий, вражений, зляканий тощо);

3) Фізичний стан органів почуттів особи – органів нюху, слуху, зору тощо [2, с. 19–22].

Допит свідків також має свої особливості. Як правило, свідками можуть бути працівники підприємства, родичі, сторонні особи, які з тих чи інших причин знаходилися на місці події. Тому в даному випадку слідчому необхідно ретельно підготуватися до допиту, розробити його план, заздалегідь обдумати всі питання, які слід поставити під час допиту, при цьому не виключати можливості того, що окремі свідки можуть перебувати у зговорі зі злочинцями.

Свідки можуть повідомити певну цінну інформацію з приводу скоєного злочину, а саме вказати час та місце події, кількість злочинців, їх індивідуальні особливості, які технічні засоби та знаряддя злочину вони використовували, хто мав інформацію про матеріальні цінності та грошові кошти. Всі ці дані дозволять використати їх як докази під час досудового розслідування і в суді. Ретельно зібрана інформація надасть можливість слідчому організувати своєчасне затримання злочинців і виявити матеріальні цінності [1, с. 156].

У наукових публікаціях відзначається, що відношення потерпілого до своїх показань може бути різним: потерпілий може бути зацікавленим у встановленні істини; потерпілому байдуже, чи буде в справі встановлена істина; потерпілий зацікавлений у тому, щоб перешкодити розкриттю злочину й викриттю злочинця; потерпілий зацікавлений у доказуванні обставин, які свідомо не мали місця в дійсності [5, с. 35].

У разі зацікавленості потерпілого у розкритті злочину, однак дачі ним неточних, суперечливих показань через сумлінну оману або інших подібного роду причин, то метою допиту в такому випадку є усунення в допитуваного пробілів і неточностей у показаннях. З цією метою потерпілому задаються питання, які активізують асоціативні зв'язки, розгляд суміжних подій і обставин, пред'явлення речових доказів і

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

документів, оголошення протоколів і відтворення звуко- або відеозаписів допиту, а також допитують потерпілих на місці події [2, с. 19–22].

З аналізу криміналістичної літератури було викреслено коло запитань, що може використовувати слідчий у ході допиту потерпілого, свідків, що були очевидцями злочину, для отримання об'єктивної інформації про обставини вчиненого злочину. До них відносяться:

- Коли та при яких обставинах був вчинений напад;
- Кількість злочинців, що нападали, та максимально детальний опис кожного із них;
- Якими засобами маскування зовнішності користувалися злочинці;
- Хто з нападаючих був найбільш активний, та координував роботу інших;
- Чи засотував злочинець зброю, які наслідки її застосування;
- Як пересувався злочинець, яких предметів торкався;
- Які сліди на одязі та тілі нападників, могли залишитися в результаті вчинення злочину;
- Які пошкодження, та при яких обставинах були нанесені потерпілому чи його майну;
- Чи зможе допитуваний впізнати нападника(ів), якщо так, то за якими ознаками;
- В якому напрямку зникли злочинець(злочинці) з місця події, чи використовував транспортний засіб, якщо так, вказати його прикмети;

Які матеріальні цінності стали об'єктом посягання, їх індивідуальні особливості (вид, упаковка, розмір, вага, характерні ознаки тощо) та ін. [4, с. 316].

Підводячи підсумок, зазначимо, що розслідування грабежів та розбоїв має свої особливості. Зокрема, існують окремі аспекти проведення допитів різних категорій осіб. Для якісного проведення допиту необхідно застосовувати ряд тактичних прийомів і ставити відповідні запитання.

Список використаних джерел:

1. Глібко В.М. Особливості розслідування грабежів і розбійних нападів. *Проблеми законності*: збір. наук. праць. Вип. 132. Харків, 2016. С. 156-165.
2. Коновалова В. Е. Допрос: тактика и психология : учеб. пособ. Харьков, 1999. 157 с.
3. Кравчук П. Ю. Особливості допиту потерпілих під час розслідування грабежів і розбоїв. *Форум права*: електрон. наук. фах. вид. Харк. нац. ун-т внутрішніх справ (№ 4). Харків, 2011. С. 434-437.
4. Оперук В.І. Особливості допиту свідків та очевидців розбійного нападу на банківські установи. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України* : зб. наук. ст. Івано-Франківськ, 2011. С. 312-318

5. Шепітько В. Ю. Допит : наук.-практ. посіб. Харків, 1998. 35 с.

Карпова Анна Ігорівна,
ад'юнкт кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ІНСЦЕНОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО ЧИ НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК

Умисні вбивства є найбільш небезпечними злочинами, які посягають на найдорожче і найцінніше, що є в людини – її життя. Саме від того, як буде організована робота із цими злочинами і залежить особиста безпека кожного, відчуття впевненості громадян, і як результат соціальна стабільність у суспільстві та в державі. Адже побудова правової демократичної держави в Україні покликана забезпечити верховенство закону, непорушність основних прав і свобод людини і громадянина, охорону інтересів кожного.

Спосіб вчинення та спосіб приховування умисних вбивств досить різноманітний, і з кожним роком, ці способи тільки удосконалюються. Умисні вбивства, інсценовані під самогубство чи нещасний випадок складають невеликий відсоток від всіх умисних вбивств, але вони відрізняються зухвалим способом приховування, маскуванням злочинцями своїх дій з метою уникнення кримінальної відповідальності. Саме приховування і є значною проблемою при розслідуванні кримінальних проваджень вказаної категорії.

Складність розслідування таких справ, потребує сучасної методики в їх розслідуванні.

Необхідно зазначити, що актуальність теми дослідження визначається наявністю певних особливостей, які притаманні лише розслідуванню умисних вбивств інсценованих під самогубства чи нещасний випадок, яким наразі не приділяється належна увага слідчими працівниками.

Значний внесок у дослідження теоретичних питань, пов'язаних з проблемами методики розслідування таких злочинів, зробили такі науковці: Авер'янова Т.В., Белкін Р.С., Васильєв О.М., Гончаренко В.Г., Коновалова В.О., Лукашевич В.Г., Салтевський М.В., Тіщенко В.В., Шепітько В.Ю., Яблокова М.П. та ін. Але поряд з цим, питання розслідування умисних вбивств, інсценованих під самогубство чи нещасний випадок з часів незалежної України не розглядалися на дисертаційному рівні.